RASTLINY OKOLO NÁS

Pálka širokolistá (*Typha latifolia*)

Latinské meno **pálky širokolistej** je *Typha latifolia*. Stretnúť sa môžeme i s jej ľudovými názvami – českým „doutník“ a slovenským „cigara“, ktoré súvisia so vzhľadom a tvarom jej súkvetia.

V rámci botanického systému je pálka širokolistá zaradená do skupiny krytosemenným jednoklíčnolistových rastlín (*Liliopsida*) a v rámci nich je súčasťou rovnomennej čeľade pálkovité (*Typhaceae*).

Patrí k trvácim druhom – prežíva dlhým výbežkatým silným podzemkom, ktorý sa nachádza v pobrežnom bahne. Z podzemku postupne vyrastá viac stoniek.

Pálka širokolistá pôsobí mohutným dojmom. Dužinatá nerozkonárená silná stonka je vzpriamená a dorastá do výšky jedného až troch metrov. Je dutá, hrubá, sivozelená. Čiarkovité listy s rovnobežnou žilnatinou majú modrozelenú farbu a mečovitý tvar. Sú široké 10 až 20 milimetrov a dorastajú až do dĺžky 3 metre. Obvykle prečnievajú ponad súkvetie.

Pálka širokolistá s oboma súkvetiami začiatkom augusta – vrchné súkvetie je samčie (tyčinkové), spodné samičie (piestikové)

Kvety rastúce na vrchole stonky sú jednopohlavné a vytvárajú klasovité súkvetie šúľok. Toto súkvetie vyzerá zdanlivo kompaktné, v skutočnosti však pozostáva z dvoch veľmi blízko seba umiestnených súkvetí. Samčie a samičie súkvetia – šúľky sú usporiadané nad sebou a zvyčajne sa dotýkajú. Majú dĺžku asi 10 až 20 cm a hrúbku 15 až 25 mm. Tenšie samčie súkvetie s tyčinkovými kvetmi sa nachádza v hornej časti, hrubšie samičie s piestikovými kvetmi pod ním. Tmavé blizny piestikov samičích kvetov dodávajú celému šúľku hnedú farbu.

Pálka širokolistá koncom augusta iba so spodným súkvetím

Pálka širokolistá kvitne od júna do augusta. Kvety opeľuje vietor. Vrchný (samčí) šúľok sa po opelení čoskoro rozpadáva, spodný (samičí) sa rozpadáva až vo februári. V čase zrelosti sa tmavohnedé piestiky menia na suché nepukavé semená – nažky, ktoré majú chlpy a vytvárajú biele chumáče. Roznáša ich vietor.

Rozpad spodného šúľku vo februári

Napriek tomu, že pálka širokolistá vytvára plody, rozmnožuje sa na svojom území väčšinou vegetatívne. Jej porasty sa rýchlo rozrastajú tak, že z púčikov na podzemkoch vyrastajú nové jedince.

Rastie na brehoch vôd bohatých na živiny – v rybníkoch a pomaly tečúcich vodách hlbokých od 20 cm až po 1,5 m. Veľmi dobre znáša kolísanie vodnej hladiny. Má význam pri spevňovaní brehov rybníkov, bez problémov prežíva i v období, keď je rybník vypustený. Často vytvára súvislé línie a dokáže zarásť i celú vodnú nádrž.

Pálka vytvára súvislé línie

Patrí ku kozmopolitným druhom rastlín – okrem Antarktídy sa vyskytuje na všetkých svetadieloch. Spolu s trsťou tvorí základ mokraďovej vegetácie po celom svete. Centrum jej výskytu sa nachádza v Európe a Severnej Amerike. Z Európy siaha i do západnej polovice ruskej časti Ázie. Z európskych oblastí chýba iba na severe Škandinávie. Rastie i v Južnej Amerike, Austrálii, na Novom Zélande a izolovane zasahuje i na severozápad Afriky. Na Slovensku siaha areál jej rozšírenia od nížin až po horský stupeň.

Táto rastlina nestráca pôvab ani po zaschnutí. Hnedé palice pálky, piestikové súkvetia sa dávajú do vysokých váz, ktoré stoja priamo na zemi alebo na nízkom podstavci ako dekorácia. Ale pozor! Keďže sú tvorené obrovských množstvom malých nažiek, časom sa palice rozpadávajú a chlpaté semená aj najmenší pohyb vzduchu dokáže rozniesť po celom byte.

Listy pálky sa v minulosti využívali na výrobu rohoží a plietla sa z nich domáca obuv – črievičky.

Udáva sa i jej využitie v prírodnej medicíne – po olúpaní listov sa využíva maz z mazľavej hlavnej byle, ktorý má antibakteriálne účinky. Má uplatnenie pri ošetrení drobných rezných rán, škrabancov a popálenín.

Danica Božová
Fotografie: Vladimír Boža st.